

व्याघ्रापाद(द्) पु० व्याघ्रस्य पादद्वय मूलमस्य वा अन्यलोपः ।
 १ विकटतटने व्यमरः । २ सुनिभेदे च १ विकटतटने
 राजनि० । [व्यमरः । इत० । ३ व्यघ्रनाङ्गले च ।
 व्याघ्रपुच्छ पु० व्याघ्रस्य पुच्छद्वय दन्तमस्य । १ एरण्डतले
 व्याघ्राट पु० स्त्री० व्यघ्र इवाटति चट-अच् । भरद्वाजखगे
 व्यमरः स्त्रियां ङीप् । [याम् व्यमरः ।
 व्याघ्रादनी स्त्री व्याघ्रेणाद्यते अद-ल्युट् ङीप् । मिहता-
 व्याघ्रास्य पु० स्त्री० व्यघ्रस्येवास्य यस्य । विडाले शब्दच० ।
 स्त्रियां टाप् ।
 व्याघ्री स्त्री व्याघ्रस्यखाकारः कण्टकोऽस्त्यस्याः अच् गौरा०
 ङाप् । १ कण्टकारिकायाम् व्यमरः । जातो ङीप् ।
 २ व्याघ्रयोमिति ।
 व्याज पु० वि+अज+घञ् बीभावाभावः । १ कपटे वधना-
 फले २ अथवा व्यवहारे कारणात्तरेण ३ प्रवृत्तस्य कारणा-
 न्तरे नोद्भावनरूपे व्यपदेशे च व्यमरः ।
 व्याजनिन्दा स्त्री शत० । १ कपटनिन्दायाम् २ अर्थालङ्कार-
 भेदे च अलङ्कारशब्दे ४०४ पृ० दृश्यम् ।
 व्याजस्तुति स्त्री शत० । १ कपटस्तुतो २ अर्थालङ्कारभेदे च
 अलङ्कारशब्दे दृश्यम् । [अलङ्कारशब्दे ४०४ पृ० दृश्यम् ।
 व्याजोक्ति स्त्री शत० । १ कवेनोक्तो २ अर्थालङ्कारभेदे च
 व्याड पु० वि+आ+अड-अच् । १ मांसभक्षणके व्याघ्रादौ पशौ
 २ सर्पे व्यमरः । १ इन्द्रे शब्दच० । ४ वज्रके लि० रायसु० ।
 व्याडायुध न० व्याडस्य व्याघ्रस्यायुधं नख इवास्त्यस्य अच् ।
 व्याघ्रनखाख्ये गम्ये व्यमरः [च १ सुनिभेदे लिङ्गा० ।
 व्याडि पु० व्याकरणस्य संघट्टाख्यपन्थकारके १ कोषकारके
 व्याड्युची स्त्री वि+अर्धत+उच्च-भावे व्यतिरारेण च्छाये
 अण् ङीप् । परस्परसेचनरूपे लज्जक्रीडाभेदे ।
 व्यादिश पु० वि+आ+दिश-क । १ विष्णो विष्णुसु० २ विजे-
 षेण आदेशके लि० ।
 व्याध पु० स्त्री० व्यध-ण । मृगहिंसके जलियात् सर्वस्त्रिपत्यां
 जाते १ सङ्कीर्णजातिभेदे पु० स्त्री० स्त्रियां ङीप् । “ना-
 पितात् गोपकन्यायां सर्वस्त्री तस्य योमिति । अन्नाद्
 बभूव व्याधश्च बलवान् मृगहिंसकः” ब्रह्मवै० ब्र० १००० ।
 २ दुष्टे लि० भेदि० । भावे घञ् । ३ वेधने षपीङ्ने च ।
 व्याधभीत पु० स्त्री० व्याधादभीतः भी-क्त । खगे शब्दच० ।
 स्त्रियां ङीप् । [वज्रो हेमच० ।
 व्याधाम पु० व्याधेन पीडनेन व्यस्यति व्यस-अच्-अच् ।
 व्याधि पु० वि+आ+धा-कि । १ रोगे व्याधिस्य योगान्तराव-

भेदः चित्तविक्षेपशब्दे २६४१ पृ० दृश्यम् । २ कुडरोने
 व्यमरः । ३ कामकृते नायकयोरवस्थाभेदे सा० द० ।
 व्याधिघात पु० व्याधिं हन्ति-हन-अण् । व्याधग्वधे
 (सोन्दात्) व्यमरः । [व्यमरः ।
 व्याधित लि० व्याधिजातोऽस्य तार० इतच् । व्याधियुक्ते
 व्याधिहन्तृ पु० व्याधिं हन्ति हन-तृप् । १ वाराहीकन्दे
 राजनि० २ रोगनाशके लि० स्त्रियां ङीप् ।
 व्याधु(धू)त लि० वि+आ+धु-(धू)-क्त । कम्पिते शब्दर० ।
 व्यान पु० वि+अन-अञ् । देहस्य सर्वशरीरव्यापके प्राणा-
 दिमध्ये वायुभेदे “विष्वगननवान् वायुव्यान इत्यभिधी-
 यते” वेदान्तमतम् “व्यानो व्यानयत्यन्नं सर्वव्याधिप्रको-
 पनः । महारजतसुप्रख्यो हानोपादानकारणम् । स
 चालिकर्णयोर्मध्ये कक्षां वै गुल्फयोरपि । प्राण्ये गले-
 स्त्रिगुह्ये तिष्ठत्यत्र निरन्तरम् । स्तम्भयत्यधरं वक्त्रं
 गालनेत्रे प्रकोपनः” पटार्थादर्शः ।
 व्यापक लि० विशेषेणाप्नोति वि+आप-अबुल् । १ अधिक-
 देयवृत्तौ “व्यापकत्वात् परापि स्वात्” भाषा० न्यायोक्ते
 स्वाधिकरणवृत्त्यभावाप्रतियोगिनि च २ पदार्थे शतन्तोक्ते
 सर्वाङ्गसम्बन्धिनि न्यासभेदे पु० “अङ्गुलिव्यापकव्याधौ”
 तन्त्रसा० । ४ व्याख्यादके लि० व्यमरः । [च व्यमरः ।
 व्यापन्न लि० वि+आ+पद-क्त । १ वृत्ते हेमच० २ विपदयुक्ते
 व्यापाद पु० वि+आ+पद-अञ् । १ श्लोहचिन्तने हेमच० ।
 व्यापादन न० वि+आ+पद-णिच्-ल्युट् । १ नारणे हेमच०
 २ परानिष्टचिन्तने व्यमरः ।
 व्यापार पु० वि+आ+प्र-अञ् । “व्यापारो भावना सेवोत्पा-
 दना सेव च क्रिया” हयुक्तायां १ भावयित्तः उत्पादन-
 क्रियायाम् । वण्यजो २ ध्यवसाये च ।
 करणजन्ये करणजन्यक्रियाजनके श्पदार्थे यथा
 दातरूपकरणजन्यः तप्पजन्यच्चेदजनकः वेद्यसंयोगादि
 एवमिन्द्रियस्य व्यापारः विषयसंयोगा । “विषयेन्द्रिय-
 संयोगो व्यापारः सोऽपि षड्विधः” भाषा० एवं यागादेः
 व्यापारः अदृष्टम् । व्यापारवत् कारणं करणमिति ।
 “क्रियायाः परिनिष्पत्तिर्यापारादनन्तरम् । विवक्ष्यते
 यदा यत्र करणं तत्तदा अदृष्टम्” हरिकारिका ।
 व्यापारिन् लि० व्यापारोऽस्त्यस्य इनि । १ व्यापारवति कर-
 णादौ “न हि व्यापारेण व्यापारिणोऽन्यथा सिद्धिः” ।
 २ व्यवसायवति वणिग्जने पु० । [शायणो पु० विष्णुसु० ।
 व्यापिन् लि० वि+आप-अधिनि । १ व्यापके स्त्रियां ङीप् ।